

УДК 376.48

Чорна О. О.,

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри англійської філології

та методики викладання іноземної мови,

Мелітопольський державний

педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ГРИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

У статті розкрито проблему навчання дітей іноземної мови на початковому рівні при використанні ігрових методів як засобу стимулювання пізнавальної активності підлітків на уроках англійської мови.

Ключові слова: початковий етап, ігрові методи, пізнавальна активність.

Постановка проблеми. Однієї з найважливіших функцій початкового навчання варто вважати формування навичок й умінь навчальної діяльності. Саме в молодшому шкільному віці дитина опановує систему операцій, необхідних для успішної навчальної діяльності на наступних етапах. При цьому істотно, щоб пропонована для засвоєння система не носила жорстко-алгоритмічного характеру: розум дитини повинен залишатися гнучким, самостійним, творчим, а не бути закованим у суворі рамки. Це стосується й оволодіння мовою.

Аналіз основних джерел і публікацій. Особливості навчання дітей молодшого віку на початковому етапі при використанні ігрових методів схарактеризовано в наукових розвідках В. В. Бужинського, Ж. Л. Вітлін,

А. П. Лебєдєва, А. К. Маркова, Є. А. Маслико, Є. І. Нагневицької, М. Ф. Строніна, Є. І. Пасова та ін.

Мета статті – висвітити що саме гра як засіб викладання англійської мови на початковому етапі є чи не найважливішим і дієвим засобом ведення навчання школярам 1-4 класів.

Виклад основного матеріалу. Формування навичок й умінь навчальної діяльності нерозривно зв'язане ще із функціями навчання: оволодінням навчальним матеріалом і формуванням уміння вільного переходу від навчальної до не навчальної діяльності, уміння переходити від рішення системи навчальних завдань до орієнтування в проблемних ситуаціях реальної дійсності, розпізнавання і рішення завдань, що виникають у ній. Кінцевою метою навчання завжди є реальне життя. Ми вчимо дитину бути повноцінним членом суспільства, Активно, грамотно й творчо брати участь у соціальній діяльності. Але ця мета навряд чи буде досяжною, якщо в навчанні недостатньо реалізується особистісна утворююча функція навчання. Вона особливо важлива саме для розглянутого етапу, тому що саме в молодшому шкільному віці закладаються основи особистості, і прорахунки, що допускають тут, озиваються в наслідку в загостреній формі.

Тепер доречно сформулювати функцію початкового навчання, що логічно впливає з концепції вікового розвитку дитини (Д.Б. Ельконін): це функція опори на матеріал у поетапному розвитку дитини. Мало дати школяреві взагалі деякий набір або систему знань, передати йому соціальний досвід. Це необхідно робити в такій послідовності, з таким вибором, у такому дозуванні, щоб точки розвитку дитячого інтелекту й взагалі розвитку вищих психологічних функцій, що відповідають особливій схильності дитини до засвоєння тих або інших впливів, були забезпечені необхідним і достатнім матеріалом. Це вимога особливо часто порушується в навчанні не рідній мові [5, с. 128]. Суть педагогічної організації навчального середовища полягає в тім, щоб у дійсне життя школяра були органічно уведені елементи його майбутнього життя, щоб уже сьогодні він жив тому що, можливо, буде жити

в майбутньому. У такому випадку мотиви вивчення іноземної мови стануть дійсними й актуальними. Як відомо, провідним видом діяльності молодших школярів є гра, саме тому гра як засіб викладання англійської мови на початковому етапі є чи не найважливішим і дієвим засобом введення та закріплення фонетичного, лексичного і граматичного школярам 1-4 класів. Про навчальні можливості ігор відомо давно. Багато видатних педагогів справедливо звертали увагу на ефективність використання ігор у процесі навчання. У грі проявляються особливо повно а часом знезацька здатності людини, особливо дитини. Гра - особливо організоване заняття, що вимагає напруги емоційних і розумових сил. Гра завжди припускає ухвалення рішення - як діяти, що сказати, як перемогти? Бажання вирішити ці питання загострює розумову діяльність граючих. А якщо учень при цьому говорить іноземною мовою, це відкриває багаті навчальні можливості. Діти над цим не замислюються. Для них гра насамперед – захоплююче заняття. Цим вона й залучає вчителів, у тому числі й учителів іноземної мови. У грі всі рівні. Вона посилює навіть слабким учням. Більше того, слабкий по мовній підготовці учень може стати першим у грі: спритність і кмітливість тут виявляються часом більше важливими, чим знання предмета. Почуття рівності, атмосфера захопленості й радості, відчуття посиленості завдань - все це дає можливість перебороти незручність, що заважає вільно вживати в мові слова чужої мови, і позитивно позначається на результатах навчання. Непомітно засвоюється мовний матеріал, а разом із цим виникає почуття задоволення. Ігри сприяють виконанню важливих методичних завдань:

- Створенню психологічної готовності дітей до мовного спілкування;
- Забезпеченню природної необхідності багаторазового повторення ними мовного матеріалу;
- Тренуванню учнів у виборі потрібного мовного варіанта, що є підготовкою до ситуативної спонтанності мови взагалі.

Гра поряд із працею й навчанням - один з основних видів діяльності людини, дивний феномен нашого існування. Гра як феномен культури

навчає, виховує, розвиває, соціалізує, розважає, дає відпочинок, вносячи в зміст дозвілля нескінченні сюжети і теми. К.Д. Ушинський (1824-1871), автор теорії духовного розвитку дитини в грі, уперше висунув ідею про використання гри в загальній системі виховання, у справі підготовки дитини через гру до трудової діяльності. К.Д. Ушинський стверджував, що в грі з'єднуються одночасне прагнення, відчуття і уявлення [6, с. 315]. Навчання дітей молодшого шкільного віку іноземній мові сприяє всесвітньому розвитку дитини в процесі вивчення мови, активному включенню в цей процес мислення, пам'яті, уяви, емоції, використання іншомовної мови для вираження й розуміння думки.

Залучення молодшого школяра за допомогою іноземної мови до іншої культури дозволяє йому усвідомити себе як особистість, що належить до певної соціокультурної спільності людей, з одного боку, а з іншого боку - виховує в ньому повагу й терпимість до іншого способу життя. Раннє навчання іноземним мовам актуально в наш час, але щоб воно було успішним, учителям необхідно мати у своїй «педагогічній скарбниці» різні методичні прийоми. Допомагає гра, ігрові ситуації, створюючи прекрасні природні умови для оволодіння мовою, прилучаючи до миру дорослих, будучи способом пізнання.

Д.Б. Ельконін вважає, що гра виконує чотири найважливіших для людини функції: засіб розвитку мотиваційно-необхідної сфери, засіб пізнання, засіб розвитку розумових дій і засіб довільної поведінки [2, с. 54].

Гра завжди припускає ухвалення рішення: як діяти, що сказати, як виграти. Це загострює розумову діяльність учнів. Саме в грі діти засвоюють суспільні функції, норма поведінки. Гра, як говорив Л.С. Виготський, веде за собою розвиток. Розвиваюче знання гри закладене в самій її природі, тому що це завжди емоції, а там де емоції, там активність, там увага й уява, там працює мислення. Будь-який урок повинен бути захоплюючим, викликати інтерес у дітей, адже інтерес є головною рушійною силою пізнавальної діяльності. Початок уроку завжди повинне бути емоційним. Можна почати

урок веселою музикою або так званою «ігровою зав'язкою». У гості до дітей приходять казкові герої, тварини.

Все це дозволяє створити емоційну атмосферу уроку, і найголовніше це те, що поява казкового персонажа, що говорить іноземною мовою, стає тією мотивацією, без якої неможливе розвиток всіх пізнавальних процесів і навчання мовному спілкуванню. Прихід «гостя» - це ще й можливість прослухати текст (аудіювання), щоб угадати, сто сьогодні прийде в клас.

Не можна забувати про наочність. Вона стимулює створення значенневих образів. Всі засоби наочності (авербальні, ілюстровані, жести) створюють ефект присутності в якійсь конкретній ситуації, допомагають зберегти в пам'яті той зміст, якому потрібно їм передати й сприйняти. Для цього можна використовувати іграшки, картинки, посібник, маски, картки, таблички, доміно.

Позакласна робота з іноземної мови органічно входить у навчально-виховний процес. Форми можуть бути самими різними: конкурси, олімпіади, вечори, свята. Для молодших школярів краще проводити свята з нескладними інсценівками казок, пісень, ігор у стилі КВК. Проведення позакласних занять підвищує інтерес до вивчення іноземної мови, розвитку розмовних навичок; повторенню й закріпленню вивченої лексики, розширенню словникового запасу.

Але, використовуючи гри, завжди треба пам'ятати, що:

1. Вибір форми гри повинен бути педагогічно й дидактично обґрунтований. Потрібно завжди знати ціль використання гри.
2. У грі повинне бути задіяне якнайбільше учнів.
3. Ігри повинні відповідати віку і мовним можливостям дітей.
4. Ігри служать для розвитку всіх видів мовної діяльності й проводяться іноземною мовою.

Плануючи урок, вчитель має спиратися на принципи методики Ш.О. Амонашвили, дані в його книзі «Здрастуйте, діти!»:

1. Дітям повинно здаватися, що навчитися говорити чужою мовою не важко, хоча насправді це не так просто.
2. Потрібно, щоб у дітей якнайшвидше виникло почуття, що вони розуміють іншомовну мову й уже порозуміваються іноземною мовою.
3. У процесі навчання якнайчастіше створювати мовні ситуації «не навчального характеру», тобто такі, коли дитина не відчуває що її навчають іноземної мови, і тоді дитина почне спілкуватися тому, що їй захочеться щось повідомити, поговорити із учителем, з друзями.

Як зробити свій урок цікавим, захоплюючим і домогтися того, щоб діти добре й міцно засвоювали мовний матеріал? Над цими проблемами постійно працює вчитель. Проаналізувавши велику розмаїтість прийомів організації навчальної діяльності, ми обираємо гру. Використовуючи її як засіб навчання, багато видатних педагогів справедливо відзначали більші потенційні можливості гри.

За допомогою гри добре опрацьовується вимова, активізується лексичний і граматичний матеріал, розвиваються навички аудіювання, усного мовлення. Навчальні ігри допомагають зробити процес навчання іноземній мові цікавим і захоплюючим. Почуття рівності, атмосфера захопленості дають можливість учням перебороти незручність, скутість, зняти мовний бар'єр, утому. У навчальній грі є мета й завдання. Планування гри повинне починатися з визначення того навчального завдання, що повинна бути в цій грі вирішена, а вже потім потрібно вибудовувати саму гру, мниму ситуацію, визначати ігрові правила [1, с. 44]. У будь-який вид діяльності на уроці можна внести елементи гри, і тоді навіть саме нудне заняття здобуває захоплюючу форму.

Висновок. Ігри допомагають дітям стати творчими особистостями, учать творчо ставитися до будь-якої справи. Творчо ставитися до справи - значить виконувати її якісно, на більш високому рівні. Творчість - це постійне вдосконалювання й прогрес у будь-якій діяльності. Ігри приносять дітям і дорослим радість творчості. Без радості творчості наше життя

перетворюється в нудьгу й рутину. Творча людина завжди чимсь захоплена. Від творчих можливостей людини залежить її життєвий рівень.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми специфіки навчання дітей англійської мови методами гри як засобу пізнавальної активності. У подальших студіях варто зосередити увагу на те що саме ігрові методи є дієвим засобом ведення та закріплення фонетичного, лексичного і граматичного матеріалу.

Література

1. Бужинский В.В. Работа над английским произношением на начальной ступени коммуникативного обучения иноязычному говорению. // Иностранные языки в школе. - 1991. №4. - с. 43 - 47.
2. Витлин Ж.Л. Эволюция методов обучения иностранным языкам в XX в. // Иностранные языки в школе. - 2001. №2 языки в школе. - 1998. №2. - с. 53 - 56.
3. Гвоздева А.В., Сороковых Г.В. Индивидуальные особенности восприятия и познания при изучении иностранных языков. // Иностранные языки в школе. 1999. №5.-с. 73
4. Маркова А.К. и др. Формирование мотивации учения: Книга для учителя. М.: Просвещение, 1990. - 192 с.
5. Маслыко Е.А., Бабинская П.Н. Настольная книга преподавателя иностранного языка. - М.: Высшая школа, 1999. - 394 с.
6. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. -М., 1985.
7. Стронин М.Ф. Обучающие игры на уроке английского языка. Пособие для учителя. Изд. 2-е - М.: Просвещение, 1984. - 112 с.

Черная О. А.

РОЛЬ ИГРЫ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА НАЧАЛЬНОМ
ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ

В статье раскрыто проблему обучения детей иностранного языка на начальном уровне и при использовании методов игры как средство стимулирования познавательной активности подростков на уроках английского языка.

Ключевые слова: начальный этап, метод игры, познавательная активность.

THE TECHNICUE OF GAME ENGLISH LANGUAGE AT THE PRIMERY LEVEL

The article deals with the problem of teaching children a foreign language at the primary level using techniques of game as a means of stimulating cognitive activity of teenagers at English lessons. Formation skills and skills training activities are closely connected with the functions of education: mastery of educational material and the formation of ability of free transition from academic to non-academic activities, the ability to move from the solution of educational problems orientation to problem situations in reality, recognition and solution of problems arising in it. The final cause of education is always a real life. We teach a child to be a full member of society, actively, intelligently and creatively participate in social activities. But this goal is unlikely to be achievable, if there is not realize creating personal learning function in school.

One of the most important functions of primary education should consider developing skills and skills training activities. Exactly in the early school age a child masters the system of operations for successful training activities in future stages. The essentials proposed system of studying wasn't mean hard-algorithmic nature the mind of the child should remain flexible, independent, creative, and not be in the strict limits. This applies to the mastery of language.

Keywords: the primary level, the method of games, cognitive activity

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор І. П. Аносов